

gerast við tí fyrið, at tað er líka frægt at hava pengarnar í Føroyum.

Jógvan Mørkøre visir í hesum sambandi á, at tað vil leggja eitt trýst á bankarnar at reka ein øðrvísi rentupolitik.

-Vit hava jú ongan landsbanka havt og onga diskonto og als onga stýring av rentustöðinum.

Ein kann siga, at tey, sum hava bygt hús, hava í veruleikanum latið eitt slag av studningi til bankarnar, áðrenn teir finga hesa seinasta milliárdina.

Teir hava havt monopol og hava kunnað gjørt kartellavtalur um, hvat rentan skuldi vera, uttan at politikararnir hava havt nakra ávirkan.

Og tá politikararnir hava viljað havt ávirkan á rentuna so hava teir verið noyðdir at biðið um hetta á knønum. Tað er eftir minum tykki skeiðt í einum samfelag, har ein hevur búskaparliga stýring.

Bankarnir hava stýrt rentuni út frá hesum kartellavtalum, sum als einki havt við marknaðin at gera og teir hava havt monopol á allari húsabygging t.v.s. at tann vanligi føroyingurin hevur verið noyðdur at givið bankunum eitt slag av eykastudningi.

So vil onkur siga, at henda sannroynd hevur gjørt, at bankarnir hava kunnað givið vinnulívinum lagaligari lán, og tað er sjálvandi nakað um tað. Men skal hetta vera ein skipan, sum ein vil hava at virka, so má hon stýrast frá politiskari síðu.

Renta má lækka

-Skylda bankarnir sethúsaeigarunum at lækka rentuna nú?

-Tað meini eg - m.a. tá hugsað verður um, hvat sethúsaeigararnir koma at gjalda eyka í skatti.

Men sjálvandi er tað eisini ein spurningur hjá bankunum at yvirleva, og hetta mugu teir klára við at regulera rentumarginalin. Men eingin ivi er um, at rentustöðin er ov høgt. Tað eru ikki bara sethúsaeigararnir, sum vena seg um tað. Tað eru eisini fólk innan vinnulívið.

-Hómar tú glottar fyrri framman, um tey, sum eiga nógv, verða við til at bera meira?

-Tað er sera umráðandi fyrri okkum, at vit tosa um ringvirkningar í samfelagnum, tá tú skal skerja fiskivinnuna og helst kemur til at skerja almenna sektorin nakað nógv niður. Tað verða færri pengar í øðrum lið-

um av hesum skerjingum. Fyri at hesar avleiðingar ikki skulu gerast alt ov álvarsligar, so hevði ein kunnað fingið nakað burtur úr við nettup at tikið meira frá teimum, sum eiga.

Jógvan Mørkøre visir á, at tess hægri inntøkurnar eru, tess meira verður spart upp og harvið minni brúkt.

-Tær hægstu inntøkurnar og tað ættarliðið, sum er komið nakað upp í árin, hevur tí minni brúksvotu sum so.

Skal nýtslan tí ikki minka so nógv, at hon skapar arbeiðsloysi í øðrum liðum, so mugu vit fáa umrøddu umfordeiling framda, soleiðis at fólk hava eitt sindur eftir og ikki bara til lán til bankarnar.

Botnurin farin undan

-Hvussu stórt arbeiðsloysi toir okkara samfelag, og hvat hendir, tá vit ikki verða før fyrri at gjalda nakað til arbeiðsleys?

-Botnurin er longu farin úr arbeiðsloysisskipanini, áðrenn hon nakrantíð veruliga er farin at virka. Har kanst tú so hækka prosentgjaldið, men eg dugi ikki at siga, hvussu nógv.

Annars heldur Jógvan Mørkøre, at tíðin longu hevur verið, at okkara litla samfelag toir ikki stórt arbeiðsloysi, tí tá flytir fólkíð av landinum.

-Okkara sosialu skipanir eru nevnliga so mikið vánaligar sammett við aðrastaðni, at fólk velja heldur at rýma.

Jógvan Mørkøre visir á, at tað í kreppuárunum í 50-unum í Íslandi varð eitt krav, at tað skuldu búgva tvey húski í einum húsi. Hetta var sjálvandi bara í eini krepputíð. Ein kundi kanska roynt at vent tí við og sæð tað positiva í hesum og roynt at eggja og hjálpa fólkí her heima til at gera okkurt, so klára tey stóru lánini.

Vit hava jú fleiri fermetrar uppá flogva enn tú ikki hevur nakra aðrastaðni í verðini. At vit so finga skapt figgingarkarmar, sum kundu gjørt, at ein kundi keypt eina hjallarahædd og harvið lætt um lánibyrðarnar hjá húsaeigarunum, haldi eg hevði verið eina roynd verda.

Hetta hevði kunnað sett gongd á nakað av byggi-virksemi, og samtíðis lætti tú um trýstið hjá teimum, sum hava stórar gjaldsbyrðar.

Jógvan Mørkøre heldur fyrri, at tá vit føroyingar tosa um politikk, so eiga vit nokk at hugsa í nýggjum banum á sera nógvum økjum.

Hetta við at hava fótur undir eigið borð kann vera mikið gott, men føroyingar fyrr buðu ikki upp á handa mátan við tveimum til trimum fólkum í stórum borgum.

Nærri Danmark!

Men hvat heldur Jógvan Mørkøre um úttalilini hjá summum politikarum, at vit eiga at knýta okkum nærri at Danmark aftur fyrri at koma uppundan aftur!

-Eg ivist um nøkur størvegis loysn er í tí. Danmark hevur eisini síni útjaðarøki.

Sambandsflokkurin hevur frá søgunnar uppruna havt til aðalmál at sleppa undan at gjalda skatt. Hetta hava danir so tvingað okkum til.

Javnaðarflokkurin var í sínum uppruna ein sambandsflokkur, hann identifiseraði seg sum part av einum dansku vælferðarsamfelag. Danska vælferðarsamfelagið skuldi verða fyrmynd fyrri tí vit bygdu upp í Føroyum.

Treytirnar fyrri tí eru jú vekk í dag. Sjálvt um javnaðarmenninir eru komnir fram í dag, so koma teir ikki at brúka almennar útreiðslur upp á sama máta. Tí kunnu vit heldur ikki rokna við, at vit koma at byggja samfelagið upp uppá læntar pengar.

Danir koma eisini at vera meira bundnir at EF-politikki.

Jógvan Mørkøre heldur, at ein møguleiki er, at vit fara aftur í amtstíðina. Tá má danski staturin so taka sær av okkum. Men tá hava vit so eisini givið frá okkum alt tað, sum vit hava fingið av sjálvstýri. Tá gerast vit eisini partur av EF og tá stýra vit heldur ikki tí einasta trygga, sum vit eiga, men sum vit hava dugað illa at húsast við, fiskigrunnarnar.

Fara vit inn í danska statin og EF, so sleppa vit okkara fiskigrunn og harvið møguleikanum sjálvir at skipa og byggja hetta landið upp. Geva vit skarvin yvir nú, so verða tað onnur, sum koma at avgera, hvat Føroyar skulu brúkast til.

Sjálvstýrslóg

Jógvan Mørkøre heldur, at vit istaðin eiga at fá eina sjálvstýrslóg, sum ger, at vit fáa eina politiska skipan í Føroyum, har okkara politikarar koma at arbeiða undir ábyrgd.

-At vit fáa blokkín at umsita í fullum líki er so ein byrjan.

-Men er tað títt framtidarynski, at Føroyar inn- og nógv ár loysa frá Danmark?

-Eg havi altíð hildið, at

tað hevði givið nakrar fortreytir fyrri at ríkið politik og skapt eina heilt øðrvísi ábyrgdarkenslu.

Vit hava í veruleikanum havt politikararnar, ið bóru seg at sum vóru teir bara kommunalpolitikarar. Og tað sama ábyrgdarloysi, sum ein hevur roynt at koma til lívs í eitt nú Danmark, er sloppið at virka uppáftur longri hjá okkum.

Loysing hevði gjørt, at tann nationaløkonomiski veruleikin hevði gjørt fyrr vart við seg og ein hevði verið noyðdur til at hugsa sum ein tjóð í so máta.

-Tú heldur sostatt ikki, at vit eru ov fá til at vera sjálvstýrandi tjóð?

-Eg haldi tað er skeiðt at siga so. Vit eru 47.000 og so mugu vit duga at húsast við tí. Kinverjar eru ein milliárd og teir hava so verið noyðdir at innrætta seg eftir tí við einum lægri lívifóti.

Loysing og stóð

-Men heldur tú royndir okkara í heimastýri geva ta neyðugu trygdina fyrri, at vit fara at duga at húsast betri, um vit vóru sjálvstøðug tjóð?

-Hyggja vit eftir søguni og samanbera okkum við onnur, so eru størri tjóðir við longri traditiónum fyrri at stýra sær sjálvum farnar á húsangang fleiri ferðir.

So stóðdin er ikki avgerandi. Tað, sum er avgerandi, er at ásanna skeivleikarnar og harvið, at ein eisini er førur fyrri at koma uppundan aftur. Og tað trúgvi eg vit skulu koma.

Jánkasligt at geva dønnum skyld
-Men er tað ikki ússaligt av føroyingum í dag at geva dønnum skyldina fyrri, at vit sjálvir ikki hava dugað nógv væl at umsita teir pengar, sum danir hava latið okkum?

-Jú. Skulu vit megna at stýra sjálvir, so mugu vit eisini ásanna okkara egnu skeivleikar. Eitt er at skylda upp á hvør annan. Men eg haldi ikki vit kunnu skylda upp á onnur.

-Eg kann skilja tað, sum verður ført fram um Heimastýrslógina, at hon hevur spelt fallitt. Men tað er so Heimastýrisskipanin sum hóast alt hevur átt eina undirtøku millum meirilutan av Føroya fólkí.

Henda nostalgiin um eitt atkvøðuúrslit í 1946 kann ongantíð staðfesta, at vit hava havt krav upp á loysing alla tíðina - har vit jú hava havt fleiri løgtingsval, og har úrslitið ongantíð hevur verið nær námind einum meiriluta, sum hevur viljað pilkað við hesi víðurskið.

Heimastýrisskipanin hevur verið røftest millum føroyingar, bæði flokkar og fólkíð sum heild. Tað vísa veljararkanningar.

Tað haldi eg vit eiga at virða. Vit hava sagt, at vit hava viljað havt hesa skipan, og vit hava so roynt at stýrt út frá teimum fortreytum og amboðum, sum hava verið. Og tað hava vit so ikki megnað.

Hetta fevnir eisini um tjóðveldisflokkín. Tí hann hevur eisini sitið í fleiri samgongum og hevur havt nokur stýringsamboð, sum hann ikki hevur brúkt rætt.

Eg haldi tað tí vera sera jánkasligt og skammiligt av tjóðveldismonnum í eini støðu sum hesari at geva dønnum skyldina.

jan

Cambridge Examinations

First Certificate and Proficiency

Tilmelding til próvtøkurnar í juni 1993, endar 5.3.1993.

Tilmeldingargjald 500,00 kr.

Tilmelding til próvtøkurnar fer fram á Setursskrivstovuni kl. 9.00-16.00.

Setursskrivstovan
Fróðskaparsetur
Føroya
Tlf. 1-5302